

**БІБЛІОГРАФІЧНІ ПРОЄКТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ
УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**

*Стегній Дарія
м. Київ*

Діяльність Національної історичної бібліотеки України сприяє формуванню спільної національно-громадянської та культурної ідентичності українців. Збереження і поширення україноцентричної історичної колективної пам'яті є підґрунтям для творення української політичної нації.

Науково-бібліографічна діяльність НІБУ зосереджена на виконанні цих завдань і здійснюється шляхом виконання наукової роботи зі складання, упорядкування і видання поточних та ретроспективних науково-бібліографічних посібників, створенні електронних бібліографічних баз даних джерел з історії України, сприянні розвитку наукової бібліографії з історії України. Маємо на меті показати роботу науково-бібліографічного відділу з підготовки і укладання тематичних і персональних покажчиків, добірок, списків тощо, бібліографічні записи в яких є складовою аналітичних тематичних баз даних, які формують фахівці відділу. Бібліографічний покажчик «Історія України» – укладання поточної бібліографії джерел з історії нашої країни – реалізується у співпраці з Інститутом історії України НАН України. Щорічник є унікальним проєктом загальнонаціонального рівня. Представляє корпус наукової друкованої продукції та електронних ресурсів українознавчого історичного профілю, виданих в Україні та за її межами. Virізняється широтою охоплення, науковою обґрунтованістю, об'єктивністю історичних публікацій, забезпечує високий рівень охоплення і представлення здобутків історичної науки в Україні.

Виходить друком щорічно з 1968 року, а з 1996 – видання представлено і у електронній версії. Вже підготовлено 56 випусків, продовжується робота над наступним. Покажчик вміщує бібліографічні описи книг, статей, публікацій з періодичних і продовжуваних видань, тематичних збірників наукових установ, матеріалів міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференцій, сучасної літератури суспільної тематики, історичної публіцистики та мемуаристики, авторефератів дисертацій. Документальний масив згрупований у 16-ти тематичних розділах і відображає вітчизняну історію від найдавніших часів до сьогодення. Останній з розділів, з огляду на сучасні події і виклики, які постали перед Україною, періодично вимагає змін у назвах підрозділів, доповнень новими рубриками, ретельного підбору документів.

Бібліографічний покажчик «Історія України» не втрачає своєї актуальності і залишається важливим засобом задоволення інформаційного запиту користувачів з тематичних питань історії України.

Протягом десятиріччя, наповненого політичними та суспільними подіями і змінами, які стали переломним моментом у свідомості українців, відділ презентував кілька різнопланових тематичних бібліографічних проєктів, здійснених у співпраці з Інститутом історії України НАН України. Вийшли друком «Історична Шевченкіана. Бібліографічний покажчик» (2016), присвячений 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка; «Сучасний дискурс Другої світової війни в російській науковій літературі та публіцистиці : бібліографічний покажчик» (2018); у серії «Знакові книги нашої Незалежності» – покажчик «30 років Незалежності: наукове осмислення. Бібліографія» (2021) та «Українські історики міжвоєнної доби 1918–1939 рр. Біобібліографія» (2024).

Того ж періоду були підготовлені видання «В'ячеслав Липинський – історик, державник, патріот (до 140-річчя від дня народження)» (2022); «Чорнобиль.35» (2021) та «Чорнобиль.36» (2022, 2-ге вид., оновлене і доповнене матеріалами про захоплення ЧАЕС російськими військами на початку повномасштабного вторгнення в Україну); збірний покажчик «Особистість в історії : матеріали до біобібліографії» (2021), який складається з трьох окремих списків літератури: 1. «Самійло Величко та його Літопис» (до 350-річчя від дня народження козацького літописця), 2. «Історик Микола Петров: до 180-річчя від дня народження (1840–1921)», 3. «"Он світич наш, він гріє і зоріє... ": Микола Зеров : бібліографічний список до 130-річчя від дня народження (1890–1937)» та «Берлинський Максим Федорович».

Працівники відділу виступили редакторами ювілейного, до 100-річчя від дня народження, видання «Петро Тронько – історик, краєзнавець : каталог видань з фонду Національної історичної бібліотеки України» (2016), присвяченого науковцю, державному і громадському діячу, Герою України, ідейному натхненнику і голові Національної спілки краєзнавців України, яка стала однією з найвпливовіших національних творчих спілок в Україні.

З метою висвітлення наукового доробку українських істориків, Київською міською організацією НСКУ започатковано серію біобібліографічних покажчиків «Київська міська організація НСКУ в особах». Спільно з НІБУ були підготовлені і вийшли друком кілька випусків, серед яких до відбору матеріалу і укладання покажчиків «Євген Васильович Букет» (2022), «Бажан Олег Григорович» (2023), «Реєнт Олександр Петрович» (2024) були залучені фахівці науково-бібліографічного відділу.

У 2022 році, з метою популяризації історії і трактування сучасних подій, відділ започаткував роботу з підбору матеріалу і підготовки актуальних різнопланових бібліографічних добірок і списків. Так з'явилися тематичні матеріали: «Буде армія – буде державність! Дмитро Вітовський (до дня Збройних сил України)» і «Жіноче обличчя Збройних Сил України», «Ми – не мученики. Ми – борці! Місту-герою Маріуполу, його мешканцям і захисникам присвячується», «Хто, якщо не ми? (про українських волонтерів)», «Щоденний подвиг заради життя (присвячується медикам)», «Спорт і війна (боротьба і жертовність українських спортсменів)», «Сторінки історії кримськотатарського народу: депортація – повернення – боротьба», «Пам'ять про Другу світову війну в Україні (переосмислення)», «День Незалежності України» (складено із окремих періодів про виборювання і утвердження незалежності, сучасні події), «Конституційний процес в Україні», «Символи державності», «Україна – частина великої європейської спільноти (до дня надання Україні статусу кандидата у члени ЄС)». За наявності інформації, деякі зі списків періодично доповнюються.

Усі згадані ресурси є доступними у електронній бібліотеці «Історична спадщина України», а також в окремому розділі сайту «Історія України. Бібліографічні матеріали», який створено у формі структурованого ресурсу з відкритим доступом до поточних/ретроспективних бібліографічних списків та покажчиків для полегшення пошуку та з метою популяризації наукових джерел з історії України. Також на сайті НІБУ у розділі «Каталоги» зі спливаючим вікном «Електронний каталог та бази даних», є можливість пошуку документів у тематичних базах даних «Історія України з 2008– ... рр.», «Україна. Шлях незалежності», «Українська революція 1917–1921 рр.: джерела і матеріали», «Суспільство і влада на етапі соціально-економічних перетворень 1919–1938 рр.», «З історії повсякденного життя в Україні 20–30-х рр. XX ст.» та інших.

Задля звернення до минулого і відновлення історичної правди, спростовування міфів і перекручень, які є частиною багатолітньої агресивної інформаційної війни, фахівці науково-бібліографічного відділу планують продовжувати роботу з підготовки тематичних матеріалів про період 20–30-х років XX століття, а саме – проблем виборювання права українців послугуватися рідною мовою; гендерної політики більшовиків; періоду «коренізації»; життя, депортацій і виселок національних меншин тощо. До Тижня української мови підготовлено бібліографічну добірку «Українська мова сто років тому. Мовна політика на українських землях: бібліографічна картина виборювання права українців послугуватися рідною мовою», матеріали якої в подальшому планується використати для укладання покажчика.

В період гібридної війни із застосуванням різноманітних технологій, коли інформаційний простір переповнений не завжди достовірною та перевіреною інформацією,

науково-бібліографічний відділ здійснює спробу охоплення широкого кола користувачів, зацікавлених як минулим України, так і сучасною її історією шляхом створення актуальних інформаційних продуктів. Ця робота є складовою діяльності Національної історичної бібліотеки України в рамках реалізації державної інформаційної політики в умовах війни.